

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים

מידת החסד טבועה בנפש היהודי

אחד מאתנו להגיש בעצמו אל פיו מן האוכל באמצעות מזלג כה ארוך, ועל כן נמנינו וגמרנו בינינו שיעמוד כל אחד ויאכיל את חברו, וכך אמנם עשינו וסיימנו את הסעודה. כשהוא מלא התפעלות מחכמת היהודים חזר המלך לאולם של הגויים והכריז בפניהם: הנה תראו כמה טיפשים אתם וכמה חכמים היהודים, וסיפר להם כיצד מצאו היהודים עצה להתגבר על המכשול שהציב בפניהם.

וסיים אותו גדול אשר המשיל את המשל: גם המלך החכם טעה, מפני שהפתרון שמצאו היהודים אינו נעוץ בחכמתם, כי אם מדת החסד אשר טבועה בהם, היא שהכריעה את הכף והיא שהביאה אותם להחלטה שכל אחד יאכיל את חברו, בנפש היהודי טבוע הרצון להשפיע איש על רעהו, מה שאין כן הגויים שבעצם טבעם הם דואגים כל אחד רק לעצמו, ומצוקת הזולת אינה נוגעת ללבם, ולכן לא שייך היה שיעלה על דעתם הרעיון שכל אחד יאכיל בכף שלו את חברו, וכך אפוא מתוך כעסם התחילו לריב זה עם זה וגם פצעו את עצמם עד זוב דם.

(שאל אביך ויגד)

אחד מגדולי ישראל הביא משל המדבר על מדת החסד הטבועה בנפש הישראלית והמשל הוא כדלהלן: מעשה במלך אחד שעשה סעודה גדולה בפלטרין הגדול שלו, והושיב בשני אולמות נפרדים, יהודים באולם אחד, וגויים באולם השני, ובכל סעודה העמיד לפני האורחים אותם מטעמים ואותם מעדנים ללא כל הבדל, אבל הבעיה שהיתה שם, שהמזלגות והכפות שניתנו לאורחים היו ארוכים כל כך, עד שמן הנמנע היה להביא באמצעותם את האוכל לפה, והיתה זו תחבולה מצד המלך כדי לראות מי יצליח לאכול במזלגות וכפות אלו, כעבור שעה יצא המלך לראות מה קרה, תחילה הוא נכנס לאולם של הגויים ומצא את כולם זבי דם והם מריבים ביניהם זה עם זה, בעוד שכל דברי המאכל עומדים על השולחן בלי שנגעו בהם, ובלי שיצליחו לאכול מהם אפילו משהו. משם פנה המלך לאולם של היהודים, הוא התפלא להיווכח שמטעמי ומעדני המלך נאכלו כולם, וכל היהודים יושבים ומזמרים ומשוחחים בדברי תורה. שאל אותם המלך כיצד זה הצלחתם לאכול בכלים הארוכים האלו? ענו ואמרו: אמנם כן קשה היה לכל

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך וגם הנה הרה לזנונים ויאמר יהודה הוציאנה ותשרף היא מוצאת והיא שלמה כו' לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותאמר הכר נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני, ו"ל בדרך רמז עפ"מ דאיתא דימי חנוכה המה הגמר דין וזה מרמז הכתוב ויהי כמשלש חדשים, הימים שבין ראש השנה לחנוכה. ג' חדשים תשרי חשוון וכסליו, ויש קטרוג ח"ו במרומים, ויגד ליהודה לאמר, ביהודה יש אותיות הו"י ב"ה, כלומר שהמקטרג אומר להשי"ת זנתה תמר, ישראל שדממה לתמר הגם שעושים מצוות ומעשים טובים ואעפ"כ הנה הרה לזנונים בבפי' הרה עמל וילד שקר (תהלים ז) בפניות ומצוות אנשים מלומדה, הגם שבימים הנוראים עשו תשובה אבל כאשר עברו הימים הנוראים כבר עזבו אותך ונצחו ח"ו המקטרגים ונגזרה הגזרה הוציאנה ותשרף ח"ו היא מוצאת וגו'. לאיש אשר אלה לו אנכי הרה היינו לבחי' אנכי ה' אלקיך. ותאמר הכר נא למי החתמת והפתילים והמטה האלה. ראה נא אפילו מצוות דרבנן ישראל מקיימים למי החותמת הרמז למצוות נר חנוכה, הפח שמן שהי' מונח בחותמו של כהן גדול, והפתילים מרמז למצוות ציצית, הכנף פתיל תכלת והמטה מרמז למזוזה, וכדאיתא, נר חנוכה בשמאל, מזוזה בימין, ובעל הבית באמצע ויתעטף בטליתו, ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני, השי"ת אומר שהכל הוא ממני שמקיימים המצוות לשם השי"ת וזה צדקה ממני וזכה הסניגור ונתבטלו הגזירות רעות ויצא הפס"ד לטובה אבי"ד.

(תפארת שמואל)

בכל דרכיך דעהו

אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו וכו'. ונראה לפרש עפ"ד הרבי מהרמ"מ מווארקו זי"ע עה"כ (תהלים קל"ה) בית ישראל ברכו את ה' בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה' יראי ה' ברכו את ה', שבכולם כתוב בית אבל אצל יראי ה' לא כתוב בית שיראי ה' אינם מוצאים לעצמם בעלות על הבית שמחזירים הכל לבורא ית"ש ולכן לא כתוב בהם בית (ואמר בל"א די יראי ה' זענין נשיט האזיריג) כמו כן כאן דשר בית הסוהר ראה ביוסף שאינו מחזיק עצמו לאדון על שום דבר אע"פ שזה היה שלו ממש וזה הפי' אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו שלא מצא אדנותו של יוסף על שום דבר והטעם משום שה' אתו שיוסף ראה בכל דבר כח ה' ואדנותו ית"ש והבן.

(אמנות משה)

יעקב אבינו המתיק את הדינים של מדת אביו באמצעות מדת היראה - מגורי אביו. (תפארת היהודי)

יוסף דאג שכולם יהיו באחדות

אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן (ל"ז, ב')

לכאורה קשה מה הפי' שכתבה התורה היה רועה את אחיו בצאן, היה התורה צריכה לכתוב היה רועה את צאנו, אך נכנס לכאן אחיו? וי"ל ע"פ מ"ש הבעש"ט שכשם שהרועה משגיח על צאנו שיהיו כולם כאחד, כך גם יוסף - היה רועה את אחיו - דאג לכך שיהיו באחדות (א"ה: וכן שייך גם אצל הצדיק, שפועל שהוא רועה את צאנו - שזה תלמידיו, שיהיו רק באחדות).

שבת ב'ז תשוב

או יאמר אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב (הושע י"ד, ג') עפ"י דברי רבינו הק' הרבי ר' אלימלך זצ"ל בספרו נועם אלימלך (פ' דברים) שיש עולם שנקרא כל ישראל, ושם נכללים הכל ע"י הצדיקים הקדושים (וכמו שהרחיב בזה המגיד הק' מקאזניץ בס' עבוי"י על אבות), עוד ע"י קדושת ש"ק יוכל כאו"א לזכות לתשובה שלימה עיי"ש, וזה הוא הפי' אמרו אליו בזכות עולם שנקרא "כל תשא עון", ובזכות ש"ק שנקרא "טוב שנה" (תהלים צ"ב ב') טוב להודות לה' ופרש"י שם (הושע י"ד, ג'), וע"י שמירת ש"ק אזכה לתשובה, וקח טוב, השמירת שבת מכל ישראל קח והבט וחמול נא עליהם. (ישמח ישראל)

מדת החסד

וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם וגו' פרש"י ז"ל נקוד על את שלא הלכו אלא לרעות את עצמן עכ"ל. ופי' כ"ק מרן אדמו"ר בעל תפארת שמואל זי"ע דהשבטים במה שהרגו את עיר שכם אף שהיה זה קנאת ה' צבאות עכ"ז לגדול מעלתם היה נראה להם כפגם במדת החסד ורצו לעשות תשובה ולתקן מדת החסד ולהשפיע החסד לדורי דורות והלכו לראות את צאן אביהם לאחוז במדת החסד והרחמנות ע"ש.

(אמנות משה)

בזכות החנוכה הבעל"ט יתבטלו כל הגזירות רעות

אכילת הצדיקים

וישבו לאכול לחם וישאו עיניהם ויראו והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד (בראשית לז כה). וקשה, מאי נפ"מ מאין באו, וי"ל, עפ"מ שפירש אא"ז ז"ל דשבטי י-ה לא ידעו אם רצון ה' למכור את יוסף אם לא, ומשום כך "וישבו לאכול לחם" כי הצדיקים הגדולים הם בשעת אכילתם במדריותם הכי גדולה, ואז משיגים הכל, "וישאו עיניהם", שע"י האכילה נתרומם כח הראייה שלהם, "ויראו והנה אורחת ישמעאלים באה", שרצון ה' הוא למכור אותו, אלו ד"ק ז"ל. וי"ל, דהא דאפשר באכילה להגיע למדרגות גדולות למדו השבטים מיעקב אבינו, שכאשר היה צריך להכניע את לבן וחילותיו עשה סעודה, ושם כתיב ויעקב קרא לו גלעד, וזהו מה דכתיב כאן, "מגלעד", דהא דאפשר באכילה להשיג מדריות גדולות למדו מגלעד, והשי"ת יעזור וכו'.

זה השולחן אשר לפני ה'

והנה ידוע בזוהר תרומה ובסד"ק, שצדיקים בשעת אכילתם וברכת המזון ובתורה שאומרים על שולחנם, הם מושכים השפעות טובות ופרנסות לעולם, וכמו שפירשו הפ' (שופטים י"ד, י"ז) "מהאוכל יצא מאכל" דהיינו מהאוכל בכונה הראויה - יצא מאכל, מאכל גימט' צ"א. יהוד הוי"ה אדנ"י הוא ג"כ בגימט' צ"א.

(תפארת שלמה)

מרגניתא דיצחק פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"פ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל נלב"ע ר' סיון תשע"ד

כשאני מגיע לפרשה הזו קשה לי לדרוש, כי למשל בפרשת נח אני דורש על צדקותו של נח ורשעותם של אנשי דורו, בפרשת יעקב ועשו אני דורש על צדקות יעקב ורשעות עשו. אבל בפרשה זו של יוסף ואחיו קשה לי לדרוש שהרי כולם היו צדיקים, וא"כ מה אדרוש? אכן כל הרש הוא רק על דרך משל ולימוד ללמוד מזה לעצמנו, ולא ח"ו שאנו יודעים וקובעים מה באמת היה.

לעולם אין לו ליהודי להסתפק במה שכבר השיג ולהיעצר במקום אחד, כי אם עליו לשאוף ולהתעלות מעלה מעלה בסולם היהדות, להיות בבחינת "מוסיף והולך". "אלה תולדות יעקב" - אלה צריכים להיות מעשיו הטובים (תולדותיהם של צדיקים - מעשים טובים) של כל יעקב "יוסף" להשיג יותר ויותר מפעם לפעם.

ויאמר אל ראובן אל תשפכו דם... למען הציל אותו מידם (ל"ז, כ"ב). רש"י: בת קול יצא ואמר למען הציל. וקשה למה לנו לידע זה מן הבת קול הלא בפירוש אמר אל תשפכו דם? וי"ל משום דהיה אפשר לומר לפי מה שכתב שישבו עליו בדין ודנוהו למיתה, וקיימא לך כולם מחייבים זכאי (סנהדרין יז.) א"כ אולי אמר ראובן כן למה יצא יוסף חייב בדינו, לכך יצא בת קול ואמר למען הציל וגו'.

ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו וגו' (ל"ז, י). להסיר קנאת האחים הסתר החלום בקשת אני ואמך, כי המניעה המוחלטת היא, והטעם כי לא יעלה על הדעת כי בני יעקב תשיגם הגדולה מהאמות אלא דוקא מהאבות ומעתה אין מציאות שישתחוה לו אביו, וממילא סתר החלום בפני האחים, ולבבו לא כן יחשוב.

"וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלם". "לא יכלו דברו לשלם" - מעיר רבי יהונתן אייבשיץ, שעיקר הצרה הייתה שלא יכלו לדבר אחד עם השני, ואילו נדברו ביניהם - לא מן הנמנע שהיו מוצאים דרך לשיכונן השנאה שאפיינה את היחסים שבין אחי יוסף. הוסיף, כי זו אבן-הגניף של כל מחלוקת, שאין איש נדבר עם רעהו ואין צד אחד מוכן לשמוע את הצד השני ולהבינו. ואם התמונה הייתה שונה - ניתן היה לפתור מחלוקות רבות הנובעות מקנאה ומשנאה - בטוב.

"ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח". מדרך העולם, מי שמצליח רגיל לומר כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה. אבל על יוסף מעיד הכתוב שגם בשעת הצלחתו ידע כי יד ה' עשתה זאת. "ויהי ה' את יוסף" גם בשעת "ויהי איש מצליח" (שערי שמחה)

"וימאן ויאמר". כשהיצר הרע משיאך לדבר עבירה ראשית כל תמאן, תדחה אותו בלי כל טעם ונימוק. אל תענהו בוויכוחים והסברים. אסור! אחר כך "ויאמר" אתה יכול לגלגל אותו בדברים, לנמק ולהסביר "הן אדוני" ... (הסבא משפלה)

לך נא ראה את שלום אחיך (ל"ז, י"ד). שתשתדל לראות את שלימותם של האחים, את מעלותיהם ולא את חסרונותיהם, ועל ידי כך תמנע מחלוקת. (הרבי ר' בונים מפרשיסחא)

אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלחה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם (ל"ז, ב'). מגיד גדול אחד היה נוהג לומר: "תמיד

והכינו את אשר יביאו

הנפשות, אז יש עניין לאכול ולהרבות בסעודה ובמצות היום כזכר שזכו להינצל מידי של המן הרשע וצורריו. אמנם בחנוכה שכל הגזירה היתה על הנשמות, שכל מגמתם היתה להכניס ולהשריש בבני ישראל את תרבות יון המקולקלת, אז יש גם ענין שצריך לעשות לזכר זה, והוא כדלהלן.

ובדמיון. מעשה באדם עשיר ובעל נכסים רבים, שהגיע בתו לגיל האשה מתקדשת, ונסע לעיר הגדולה, שם היתה ממוקמת ישיבה עם מאות בחורים, ששוקדים על התורה והעבודה יומם ולילה. נכנס הוא לחדרו של ראש הישיבה, ואמר לו שהוא רוצה חתן לביתו, חריף ובקיא בתורה, בעל מידות ויראת שמים, ובסופו של דבר יהפוך לרב גדול בישראל, והעיקר הוא שיתפאר בחתנו בפני כל בני עירתו כמי שזכה באוצר יהלומים ענק. באותם ימים שהגיע בן אדם עם כזו בקשה, הוא היה צריך להבטיח קעסטל, דהיינו כמה נותן הוא לזוג הצעיר בכדי שהחתן יוכל לשבת על כמתי התורה והיראה מתוך שלות הנפש, ובלי מחשבות טורדות של פרנסה. וכן גם כאן. מיד הבטיח המחזותן - אבי הכלה, שנותן לו דירה, ועשרים שנה קעסטל. הראש ישיבה ביקש ממנו להמתין מעט, ונכנס להיכל, ולאחר כמה רגעים מצא את הבחור המבוקש, ועמו נכנס אל החדר להראות למחזותן את החתן המדובר, סגרו תנאים והכינו את עצמם ליום החתונה.

יום אחד פוגש הר"י את המחזותן - אבי הכלה, בפנים נפולות, ובמחשבות טורדות, ניגש אליו הר"י ושאל אותו, מדוע פניך לא כתמול שלשום, האם החתן בחן אותך, מיד ענה המחזותן, חס וחלילה, אולי הוא בחן אותי, רק הבעיה היא שאני לא יודע לכתוב, ואיך אני יחתום על שטר הכתובה, אמר לו הרב בא נשב, ואני יעזור לך, מה שמך, ענה לו: לוי, אמר לו הרב נו זה כ"ב פשוט וקל, תראה כותבים פס ארוך שיעלה קצת למעלה, לאחר מכן פס

הנה מתקרבים אנו אל ימי החנוכה. בחנוכה אנו מוצאים דבר שלא מצוי בכל חג. לראש השנה יש מסכת, לסוכות יש חג הסוכות, ליום כיפור ולחג הפסח, וכן על זה הדרך, לכל המועדים יש את המסכת הקשורה לאותו מועד, אבל בחנוכה אין שום מסכת, רק כמה סימנים בהלכה. לכאורה איך אנחנו מקיימים ועושים את שמונת ימי חנוכה.

הוי ידוע את אשר כתב בספה"ק "בני יששכר" אשר חנוכה הוא מלשון חינוך, דהיינו חינוך והרגל למשך השנה הבעל"ט, וכבר האריכו בספרים (תפארת שלמה, אור ישע, תולדות אהרן, ועוד) על שזה גמר החתימה מימים הנוראים העעל"ט, ובזאת חנוכה הוא גמר החתימה. וכבר כתב בליקוטי מהר"ל, וז"ל: ידוע דחנוכה היא גמר החתימה של יוה"כ, וראיתי בספר אחד רמז לזה, תשב אנוש עד דכא (תהילים צ', ג'), היינו חנוכה שגמטריא כ"ה, שאז זמן תשובה לכל הוא. ומשמע מזה, שכמו שאנו עושים את שמונת ימי חנוכה הללו, כך אנחנו חונכים לעצמינו את משך השנה הבעל"ט.

במשך השנה אנו אומרים פעמיים את תפילת "על הניסים", בימי החנוכה וביום הפורים, וההבדל ביניהם הוא, שבפורים היה גזירה על הגופות, שהמן הרשע רצה להרוג לאבד את היהודים ביום אחד, ובחנוכה, היה הגזירה על הנשמות, שכל מהות תרבות יון היה להביא דברים חדשים לעולם, ולהראות להם שתמה להם זכות אבות, וכשמצאו את הכד שמן הטהור שחתום בחתימת כהן גדול ראו עין בעין איך שהשי"ת עמם בכל צעד ושעל, ואין לפחד כלל וכלל, ומזה קיבלו את הכח לנצח את היונים, ואפילו שהיו היהודים חלשים ביד מעטים וגיבורים ביד חלשים, עכ"ז היה נס גדול שהם ניצחו, והרגו בחרב את כל היונים הרשעים, וליהודים היתה הרוחה (וע"ע בתפארת שמואל לימי החנוכה). ומשום כך, בפורים שהיה הגזירה על

קביעה לדורות - להודות ולהלל

מה שכתבו תלמידי הבעש"ט על הא דאמרו רז"ל (במדבר רבה ט"ו, ד) "דנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש", ומהראוי להתבונן למה נתקשה משה במעשה המנורה יותר מן כל מלאכת המשכן? ועוד יקשה, הנהה הש"י יודע תעלומות לב, וכיון שידע הקב"ה אשר משה לא יהיה יכול להבין מתוך האמירה והדיבור רק ע"י ראייה, למה אמר לו הש"י מתחילה באמירה, למה לא הראהו תיכף מנורה עשויה? אבל הוא, להיות דמלאכת המשכן נגד מעשה בראשית, וכמו שאמרו רז"ל (ברכות נה). יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, ממילא מובן אשר לדמלאכת המשכן היו צריכין לידע צירופי מעשה בראשית... והנה מעשה המנורה נגד המאמר הראשון בראשית שלא נאמר ביה מבוואר ויאמר, שאינו בבחי' גילוי לנבראים, על כן נתקשה משה במעשה המנורה באמירה.

והנה במאמר הראשון בראשית שם עלו ישראל במחשבה, בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית (רש"י בראשית א', א'), עם היות שלא היו במציאות עדיין להפריח מצות ומעשים טובים, הספיק מחשבתן של ישראל מה שיפריחו אח"כ. והנה ידוע בעת הצרה והזעם כשעמדה מלכות יון לא היו יכולין ישראל לבטל הגזירה ע"י תשובה ומעשים טובים ותפילה וצעקה (כאשר עשו בימי מרדכי ואסתר), כי מלכות יון ביטלו אותם מן המצות ולא הניחו אותם להתאסף, ובעבור זה לא היה איתערותא דלתתא (כ"ב שיספיק לתשועה ולגאולה). רק היה הנס בעין מעשה בראשית שהספיק מחשבתן של ישראל מה שיסגלו אח"כ מצות ומעשים טובים, והמחשבה הזאת היא שעמדה להעלאת מ"ן איתערותא דלתתא. על כן נעשה הנס במנורה שנתקשה בו משה להיותה נגד המאמר הראשון בראשית, שגם שם הספיק מחשבתן של ישראל שיפריחו אח"כ מצות ומעשים טובים.

והנה חכמי ישראל שבאותו הדור ביודעם כל זה ברוח"ק שהישועה היתה באופן כזה, הנה בבואם לבית המקדש העריכו עבודה הראשונה הדלקת המנורה. והש"י התנוסס עמהם גם במציאת הפך, והאיר להם נגד באריכות זמן הדלקתו שלא כטבע, לידע ולהודיע חיבתו לבניו שעשה להם ישועה מעין מעשה בראשית, היינו שהיה לבחי' איתערותא דלתתא (הוא בחי' מ"ן) מה שיסגלו אח"כ מצות ומעשים טובים בעת הישועה.

ומעתה תתבונן בלשון ההודאה, אמרו "כשעמדה מלכות יון הרשעה ע"ל עמ"ך ישראל" ל"ד ייקא, אשר כביכול זה דרכך עמהם לחוננם בשביל העתיד (כמו שהיה במעשה בראשית בשביל ישראל שיסגלו אח"כ מצות). וזהו שאמר "ואת"ה ברחמי"ך הרב"ם עמדת לה"ם, היינו עמדת על אופנם וטבעם ומנהגם אשר אחר הישועה יודו לשמך כי טוב והיא שעמדה להם, הגם שלא היה בידם זכות עדיין עשית עמהם מעין מעשה בראשית, וכביכול אתה עמדת להם, אתה ערבת בעדם ובשבילם לפני מידת הדין אשר אח"כ יעבדוך ויודו לשמך. על כן אמר אח"כ בהודאה אשר כן עשו זרע ישורון, "ואחר כך באו בניך וכו' והדליקו נרות וכו'", עשו עבודה הראשונה בנרות המנורה דייקא להורות הישועה באיזה בחינה היה, כי ידעו והבינו ברוח קדשם כי ביד הדור זכות אין כ"כ, רק לה' הישועה מעין מעשה בראשית. משא"כ בנס דפורים לא הוצרכו להזכיר בהודאה מה עשו בני ישראל אחר הישועה, כי עשו קודם הישועה צום ובכי ומספד ותעל שועתם אל האלוקים. הבן.

ובזה יתפרש לך הכתוב (תהלים ע"ב, י"ח) ברוך ה' אלוקים אלוקי ישראל עושה נפלאות לבדו וכו', דקשה מה משמיענו שהוא ית"ש עושה נפלאות לבדו, ומי הוא הפתי אשר יאמין שיש מסייע ח"ו. אך הוא, כאשר יש איתערותא דלתתא בפעולת מצוה ומעשים טובים הנה הוא ית"ש ימהר ישועה ויחיש גאולה ע"י מעשה ישראל, אבל כשאין איתערותא דלתתא ח"ו בזכיות (אעפ"כ לא יטוש ה' את עמו) הנה הש"י עושה נפלאות לבדו כביכול בלי איתערותא, והאיתערותא דלתתא הוא שהוא אלוקי ישראל שעלו במחשבה בראשית הבריאה קודם שעשו מצות ומעשים טובים, הספיק מחשבתן למה שיעשו אחר כך בעת הבראם. עכ"ל הק'. ומכאן שלא היה בידם ליכות להישועה, והקב"ה עשה להם הישועה, בשביל שיוכלו להודות אח"כ, וזה מחסדי הש"י שאפילו ואין מעשים שנוכל ליכות להישועה, אמנם ממקומו הוא יפן ברחמי ויחון עם ישראל בכל מה שהם צריכים להיושע.

וגם לעתיד לבוא תהא רק עבודת ההודאה, וכדבריו הק' של ה"תפארת שלמה" ז"ע (זאת חנוכה, ד"ה וקבעום) זולתה ק: "וקבעום בהלל והודאה. ידועים הם דבריו הרמב"ן (סוף פ' בא), ז"ל "וכוונת כל המצות שנאמין

בפרשת השבוע קוראים על חלק מהקשיים והיסורים שעוברים על יוסף הצדיק שהינו רק בן י"ז שנים, וגולה ממקום למקום בלי אבא ובלי אמא, ובלי ידידים. בין ישמעאלים ומדינים. ומתוך עשר אחים שיש לו, אף אחד לא עומד לעזור ולסייע בעודו, אלא ההיפך הוא הנכון, הם מגרשים אותו, זורקים אותו לבור, ומוכרים אותו לגויים. ופה יש דבר יחיד ומיוחד שאף אחד לא יוכל לקחת זאת מידו, שעל כל דבר קטן כגדול, קשה וקל, על כולנה היה שגור שם ה' על פיו והתפלל: "רבון העולמים אתה בטחוני, אתה פטרוני, תתני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי" וכל אשר הוא עושה, ה' מצליח בידו. [וכפירוש רש"י "ה' אתו - שם שמים שגור על פיו] ובה סלל את הדרך לכל הדורות הבאים, שכל המתפלל על דבר ברציפות לרבון כל העולמים, יוכל לעבור את הכל על מקומו בשלום.

ומכאן עולה לנו התמיהה, מהיכן שאב יוסף הצדיק את הכוחות האלו, לשמוח בבית האסורים, ולעבור את כל המסע הארוך הזה מתוך רוגע? נענה ונאמר, התשובה טמונה היטב בפסוקי הפרשה "וישראל אהב את יוסף" "אתה בני יוסף" יעקב אבינו ע"ה ידע ברוח הקודש כל מה שבני ישראל הולכים לעבור בארץ מצרים, ועל שנות הרעב ההולכים לבוא, וידע שיוסף הוא השליח הנאמן לקיים השליחות, ולכן אמר לו תדע לך אתה הוא "יוסף", דע לך שביום מהימים בזמן שבית המקדש יהיה מונח על לבן אהרן תמיד ה"ב אבנים כנגד ה"ב שבטים, ואתה הוא "אבן שוהם" ונא שמוא על עצמך, ותחזיק מעמד, ואל תפול ברוח הזמן, כי יבוא יום ואתה תהיה במקום הכי קדוש בעולם, ויזכרו אותך תמיד. וזה נתן לו את הכל להחזיק מעמד למעלה מדרך הטבע בכל התקופות ובכל הזמנים, וזכות זו עמדה בכל מקום שהיה, שה' יצליח דרכו, וכל ה' הוא עושה ה' מצליח בידו.

והשלכת עולה מאלוהי. יותר ממה שזכה יוסף הצדיק ע"י התפילה לעבור הכל בשלום, אלא שיותר מכך, ספר מוסר הוא לנו, לידע שהקב"ה מביא יסורים על האדם, הוא אומר לו "אתה היא בני...", תחזיק מעמד - אתה לא לבד, ותדע שהקב"ה מלווה אותך בכל הדרכים על צעד ושעל, שהרי כל הדרכים בחזקת סכנה, וסופם של דברים תראה שהכל יהפוך ממור למתוק! מצרה לרוחה! ותזכה ליקר וגדולה יותר ממה ששיערת לעצמך! ואזי תזכה להודות מתוך חיוב "לפיכך אנו חיבים להודות לך...", על כל מה שעברנו מנעורי עד היום הזה. אמנם אדם ל"ע עובר יסורים, אבל כל זה בא לתכלית השלימות, שיוכל להיות משנה למלך... ופעמים שאדם לא מספיק כלי מחזיק לברכה לקבל את ההשפעות הטובות הנשפעים מן השמים, וכדי להיות הכלי הקב"ה מביא על האדם יסורים, שיוכל להיות הכלי הראוי לקבל את כל ההשפעות הטובות ברו"ג. אבל אין ספק שהדבר היחיד שיוכל לחזק כל א' בתקופות השונות העוברים עליו במשך הזמנים, הוא לא אחר מאשר לישא תפילה מעומק הלב לרבון כל העולמים שנוכל להחזיק מעמד, ולהיות באמת הכלי מחזיק לברכה.

כך או כך, נמצאים אנו בימים מס' קודם ימי החנוכה המאירים והבהירים, ימים שבו אנו מודים ומהללים לה' הגדול על כל הניסים והנפלאות שעשה עמינו בימים ההם ובזמן הזה. לכאורה קשה למה אנו מצווים רק בלהודות ולהלל בימי החנוכה, ולא כמו בימי הפורים שאנו מצווים לעשות אותם ימי משתה ושמחה? הלא אנו צריכים להיות בשמחה שניצלנו מכל גזירות יון, ועל שמצאו את הכד שבחותמו של כהן גדול, ועל הניצחון הגדול שניצחו הגיבורים ביד החלשים, והרבים ביד המעטים?

ולפני שנבין את התמיהה, יש לנו להקדים בדבריו הק' של ה"בני יששכר" (מאמר ד', הלל והודאה, אות מ"ט) שיש להתבונן בנוסח ההודאה דפורים תקנו 'כשעמד עליהם המן וכו', ולא תקנו לומר 'כשעמד המן הרשע על עמ"ך ישראל', כי הוא באמת בעין שפת יתר, דבאומרו 'כשעמד עליהם' קאי על שלמעלה שאומרים 'על הניסים וכו' שעשית לאבותינו וכו' בימי מרדכי וכו', כשעמד עליהם וכו' היינו על אבותינו הנ"ל, הנה גם בכאן היה מספיק שיאמרו כן 'כשעמדה עליהם מלכות יון וכו'', ולמה תקנו לפרט 'על עמך ישראל'? ועל דרך זה יש גם לדקדק אומרו כאן 'אתה ברחמיך הרבים עמדת להם וכו' מהו לשון עמידה? ועוד, הנה בהודאה דפורים לא נאמר רק סיפור הישועה שנתלה המן עם בניו, אבל לא נאמר מה עשו אח"כ בני ישראל, ובהודאה הזאת אמרו 'ואחר כך באו בניך וכו' ופנו את היכלך וכו' וטהרו וכו' והדליקו נרות?

ויש לבאר, שכל הנס של חנוכה, לא היה במקרה כלל. ולכאורה מה נשתנה הנס הזה מכל הניסים, שכל הניסים שנעשו לישראל היה הנס לצורך הישועה וההצלה, והנס הזה דחנוכה לא היה לצורך הישועה? אלא שידוע

על כל מעשיך וחסידיך צדיקים עושי רצונך, פי על כל מעשיך מה שעובר עלינו אנו מהללים אותך. 'חסידיך צדיקים עושי רצונך'. שכל עיקר כוונתם רק לעשות רצונך, וזוהו הם עושים הרצון להשי"ת להטיב עמנו. "וכל עמך בית ישראל ברנה יודו ויברכו את שמך מלכנו תמיד. כי לך טוב להודות". זהו הדבר בעצמו לטובה יחשב שאנו זוכים להלל אותו לשמו הגדול. וז"ש 'קבעו שמונת ימי חנוכה'. להיות כן בקביעות תמיד. הגם כי עתה הנה כובד הגלות מר מאד. עכ"ז כאשר יבא עת לחננה נדע כי הכל הי' לטובה. עכ"ל הק'. היוחידות של בני ישראל, שאין בשאר האומות, שישאר מודים לה' גם בעת צרה, שהכל נעשה על ידו, ולטובת האדם. ולכס גם בקעו את ימי החנוכה, שזה יהיה 'קבעו' קבוע תמיד שאנו צריכים להודות ולהלל לה' הגדול על כל מה שעושה עימנו לטוב ולמוטב.

ומכאן נחזור לקושיתנו שהביאנו בתחילת דברינו, שלכאורה למה מוזכר את העניין של 'שמחה' בימי החנוכה, ורק מוזכר 'להודות ולהלל', שחז"ל מורים לאדם, דע לך שעליך בכל רגע ורגע להודות ולהלל להשי"ת על מה שעושה עמך, ואפילו שזה נראה בעיניו לתמיהה למה ההתנהגות עם האדם לפעמים הם בדרך של מידת הדין, גם כאן עליו להודות ולהלל, ובבוא היום יראה איך שהכל נעשה לטובתו ולמענו, שיוכל לזכות להיות כלי מחזיק לברכה לקבל את כל ההשפעות טובות, בכל הישועות הנצרכות ברו"ג, עדי נזכה לביאת גואל צדק בב"א.

וכאן גם אפשר להבין את כל דרכיו של יוסף הצדיק, מאז שזכה להיות "אתה בני יוסף" וזכה לקבל את הכתונת פסים מאביו הגדול, ולעבור את כל המעברים והקשיים, ולזכות לבסוף להיות משנה למלך מצרים, שידע שעליו להודות ולהלל להשי"ת על מה שעובר עליו, ואפילו שלכאורה לא יכול להבין למה עליו לעבור כל הדרך הקשה הזאת, אבל במחשבתו הוא מבין דבר אחד שהינו "יוסף" ויוסף הוא צדיק יסוד עולם, וזה עתיד להתגלות באחד מהימים, ולכן עליו להחזיק מעמד חזק, שיוכל להגיע לתיקון השלם. ולכן יעקב הצדיק בחר בו מכל האחים הקדושים, כי ראה ברוח קדשו את כל שהולך לעבור על עם ישראל בארץ מצרים, ובכל עול הגלויות, ויוסף הצדיק הוא הכין לעם ישראל את הדרך להתפלל גם בעול הגלויות, גם שקשה לנו מפרעה ומעבדיו, בכל הדורות, גם אז להתפלל, ולקוות לטוב.

נר חנוכה הוא המצוה היחידה שיש עליה זמן "משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק", ולא כמו כל הימים טובים שבה ביום או בלילה או בשתייהם, להורות לאדם שתשקע החמה, וראה שחשך עליו העולם, והוא בבית האסורים של פרעה במצרים, והוא לבד בלי שום קרובים וידידים, ידע שעליו להאיר את הנרות חנוכה, לחזק את עצמו ולומר בליבו "אני הוא יוסף", ואז נזכה באמת להאיר את ליבנו באור נרות החנוכה המאירים, ושזכה ל"אור" חדש על ציון תאיר, ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו.

באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו. והוא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין לעליון בתחתונים חפץ מלבד זה שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו. וכוונת רוממת הקול בתפלות, וכוונת בתי כנסיות, וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיו לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לקל שבראם והמציאם, ויפרסמו זה לזה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו וכו". ולכאורה צריך להתבונן בדבריו הלא יש תרי"ג מצות וסודם ותיקונם אשר בהם נברא העולם. אך הענין הוא כפי מה שאחז"ל כי שמו של משיח קודם למעשה בראשית 'יהי אור' זהו אורו של משיח. כי עתה באורך הגלות עדיין היצירה מרקד בינינו, והבחירה חפשית להטות לבבו לטוב ולהיפך בו, אבל לעתיד הנה רוח הטומאה יעביר מן הארץ, וכבר יתוקן הכל על מקומו בבתחלה, ולא ישאר לצדיקים עבודה אחרת זולת להודות ולהלל לשמו הגדול אשר ינטלם וינשאם כל ימי העולם. והוא באמת תכלית המכוון בבריאה מאז בתחלה. וזהו שאמרנו 'שמו של משיח קדם למעשה בראשית' כי כל גלגולי מצות ומעש"ט ותרי"ג מצות בעולם הזה הוא להשיב ולכוון המקדש על מכונו, כאשר זה הי' בזמן המשיח ב"ב. וז"ש ויהי אור זהו אורו של משיח. ואמרו חכז"ל נגזו לצדיקים לעתיד לבוא ר"ל לצדיקי הדור להאיר באור הקדום בכל ימיהם. והוא האור בשבת והנוכה. וזה שאמרו 'קבעו בהלל והודאה' שהמשיכו בנר חנוכה האור הגנוז משבעת ימי בראשית מה שיהי' כן לעתיד רק להודות ולהלל כנ"ל. ע"כ דבריו הק'.

ולחוסף עוד נופך בדבריו הק' שמביא (שם ד"ה וקבעו) 'וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול. וגם בגמ' מצינו בלשון הזה קבעו בהלל והודאה. יבואר עפ"י מ"ש בפסוק "כל הגוים אשר עשית יבואו וישתחוו לפניך כי גדול אתה ועושה נפלאות וכו' ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעולם כו". פי' האמנם כי גם כל באי עולם נותנים הודאה ושבח להשי" בעת אשר הם רואים את הנפלאות אשר נעשה עמהם! אך אנחנו צריכין להודות תמיד הן בטובו והן ח"ו בעקו. הלא אנו יודעים כי הכל לטובה וסוף דבר נזכה לראות כי הכל לטובה, וכאשר נזכה במהרה להוושע בגאולה שלימה נדע כי כל מה שעבר עלינו בימי הגלות הכל הי' לטובה, כמ"ש בפי' הפ' "והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה", פי' כי בעקבות דמשיחא כאשר תחזינה עינינו בביאת הגאולה, אזי נדע ונבין כי כל המשפטים והיסורים אשר עברו עלינו הכל הי' לטובה. ולזה בהלל הגדול שאנו מספרים כל הטובות והחסדים אשר נעשו עמנו 'לעושה נפלאות כו' לגזור ים סוף כו' נתן לחם כו' ולבסוף מסיים 'הודו לקל השמים כל"ח. פי' עיקר השבח והודי' לקל השמים. ע"ז אנו צריכין להודות כל"ח. אף כי לפעמים הוא מתנהג עמנו במידת הדין להעניש אותנו ח"ו הן בחסרון בגוף או בממון ח"ו בחסרון הפרנסה עכ"ז צריך להודות תמיד וז"ש 'ואנחנו עמך כו' נודה לך לעולם כי לעולם חסדו'. כי תמיד רק חסד הוא. וז"ש "יהללוך ד'

והכינו את אשר יביאו / המשך מעמוד ב'

ועוד, שביום הראשון מדליקים נר אחד וביום השני מדליקים שתי נרות וכן הלאה, שהלימוד מכאן הוא, שלא כדאי ללמוד הכל בבת אחת את כל התורה כולה, אלא ביום הראשון ללמוד כך, וביום השני להוסיף, וכן הלאה. וכך בסוף כשיגיע לפסגה ויראה מה הספיק איזה אושר ושמחה יתמלא פניו. וכמו שבזאת חנוכה שרואים את החנוכיה מלאה, רוקדים ושמחים להודות ולהלל לשמו הגדול על הניסים והנפלאות שהיו בימים ההם.

ומכאן נבוא אל הביאור, אל מה שהיה קשה לנו בתחילה, שכל אחד צריך לסדר לעצמו את החנוכה, ולבנות את החנוכה שלו, לפי ההכנה, לפי ההשתוקקות לעשות ההדלקה, ובהיות כן נזכה לקבל את כל האורות שהיו אז בימים ההם בשעת מציאת כד שמן הסהור שהספיק ליום אחד, והספיק לכל השמונה ימים, בזמן זה, בדור שלנו עתה.

ולכן מברכים ברכת "להדליק נר חנוכה" ולא על הדלקת נר חנוכה, שבכדי לזכות להדליק את הנר חנוכה הזה, צריך להדליק את חמימות המצוה בתוך הלב פנימה, ואז יזכה להדליק את הנר חנוכה כדבעי.

המורם מכל זה, שכל העבודה שלנו לקראת הימים הבאים, הוא להכין את עצמינו כדבעי, וכמו שכתוב בתהילים (פ"ט, ז) "כי מי בשחק יערוך לה" פי' שלהשי"ת חשוב ההכנה של האדם, יערוך לה', ולהכין את עצמו בהכנות הראויות, ולהיות כלי לקבל כל האורות והשפע שמגיעים בימים אלו.

וכמו שעשה ה' ניסים לאבותינו בימים ההם, כך נזכה לאותם הניסים כן גם בזמן הזה, ולהיות כלי מחזיק לקבל את כל הברכה שמגיעים בזכות ימים אלו, ולראות ולחזות במהרה את הכהן הגדול מיטיב את המנורה בבנין בית מקדשנו ותפארתינו, במהרה ובימינו, אמן ואמן.

בינוני, ולאחר מכן פס קטן, וכך חזר איתו פס ארוך לאחמ"כ בינוני ולאחמ"כ קטן, וכך כל הדרך חזר המחנות פס ארוך בינוני קטן, פס קטן ארוך ובינוני פס ארוך בינוני קטן. אתא ובא יום החתונה, שמח המחנות שיורד מליבו אבן, חותם על שטר הכתובה את שמו, ויוצאים לחופה. כשהגיע הרב בסוף קריאת שטר הכתובה לעומד מצד הכלה, אמר העומד מצד הכלה 'יון'...

והנמשל הוא, היונים רצו להראות לאדם כמה הוא קטן בלי מושגים כהנה וכהנה, ושנכנס לעובי הקורה והתחיל ללמוד נהיה בינוני, וכמה שילמד יותר ככה יהיה יותר ויותר גדול, עד שמשנתנה הוא לבלתי היכר. אמנם אצל האיש היהודי זה ההיפך הדבר, כמה שהוא לומד יותר הוא מרגיש את עצמו ליותר ויותר קטן, כשהוא מתחיל ללמוד הוא מרגיש גדול באות ל', וכשלומד יותר מרגיש בינוני באות ו', וכמה שילמד יותר יותר יהיה יותר קטן כמו האות י'. וזה כל המטרה של יהודי בעוה"ז להיות נכנע ושפל, ולהיות כעפר לכל, ואפילו שהספיק הרבה לא להחשיב עצמו בדרגה גבוהה, ולהיות גדול ורם.

ומאותו סיבה, אפשר להבין הטעם שמדליקים את נרות החנוכה למטה מעשרה, כי בשביל להדליק את הנרות החנוכה, להדליק את האור בתוכינו צריך להתכופף ולהיות בהכנעה. ולכך גם מדליקים כדעת ב"ה שאומרים מוסיף והולך, שיהודי צריך לדעת שהוא צריך להוסיף ולהרבות על הקדושה. ולא להיות כדעת ב"ש שאומרים פוחת והולך, להפחית פה ולהפחית שם, שכן הוא תרבות יון, שזה היה כל רצונם, ובסוף לא עלתה בידם.

אוצרותיהם של צדיקים

לימי החנוכה • נכתב ע"י הרה"ג רבי אהרן פרלוב שליט"א

ועל הניסים

ראש השנה של לימוד התורה

מספר הרה"ח ר' שמואל מנדלסון הי"ו: כידוע, היה כ"ק מרן אדמו"ר (מצאנז-קלויזנבורג) זי"ע חוזר ומעורר כסדר, בעת דברות קודש שאמר לאחר הדלקת נר חנוכה מדי לילה, על רום מעלת ימי החנוכה שבו מתגלה האור הגנוז והסגולה לקנות בימים אלו ערכי התורה והתמדה הוא רב ונשגב. פעם אחת אף אמר שאולי אף הבחינה של "ראש השנה" של לימוד התורה הוא בימי החנוכה דייקא. כיון שאז היה ענינם של היונים להשכיחם תורתך, וזה עיקר השמחה, ממות לחיים של תורה, עכ"ל.

ולחעבירים מחוקי רצונך

להשכיחם תורתך ולחעבירים מחוקי רצונך (בתפילת "על הניסים"), לכאורה קשה מהו כפל הלשון. והעניין הוא שהיוונים רצו לעקור מישראל את שני החלקים שבתורה: מעשה המצוות וחלק המחשבה, וזהו להשכיחם תורתך - חלק קיום התורה והמצוות בפועל, ולחעבירים מחוקי רצונך - את הכוונה וההתלהבות בעת קיום המצוות, דרצון קאי על המחשבה.

הגאון רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, גאב"ד חוג חת"ס, מעיינות איש

נר חנוכה הארת משיח

איתא בכתבי זקני הק' מקאריץ זי"ע שנרות חנוכה הם מסוד אורו של מלך המשיח וכו', ולזה במקצת סדורים נדפס בנוסח הנרות הללו וכל מצוות שמונת ימי חנוכה ר"ת משיח, לרמז שאור נר חנוכה הוא הארת האור של משיח. "ערכי יהושע" (מאגיסטרישט) ע' פ"ה, אות ב'

סוגיה בחנוכה במס' שבת

חיישינן שמא יטה

אין מדליקין בהן בחנוכה בין בשבת וכו' ומותר להשתמש לאורה (שבת דף כ"א ע"א) ופירש"י הלכך בשבת אסור שמא יטה, הקשו המפורשים הא ק"ל נר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף, וא"כ יש לו נר שבת, והיא שישיש לו נר אחד יפה אין חוששין שמא יטה כמש"כ התוס' ישנים כאן, וי"ל כי נר חנוכה יש לו שיעור, חצי שעה משחשיכה, ונר שבת אין לו שיעור, וא"כ חיישינן שאחר שיכבה נר שבת ישתמש בנר חנוכה.

"אמרי אמת" (גור) ליקוטם

אסור להשתמש לאורה

ביאר אבי הק' (ה"אמרי חיים" צוק"ל) דברי חז"ל (שבת כא:): שאמרו: נר חנוכה אסור להשתמש לאורה, "אסור" מלשון קשור, מען איז געבונדען להשתמש לאורה, להשתמש מלשון שמש (שתפקידה לחמם), מען איז געבונדען זיך אהן ווארימען ביים נר חנוכה.

כ"ק מרן אדמו"ר מוויז'ניץ זצ"ל, "צערי ויציץ"

עד שתכלה רגל מן השוק

עד שתכלה רגל מן השוק" (שבת דף כ"א ע"ב). למה לא נזכר בפירוש הזמן. ואמר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב דהלימוד שצריך להיות בבטחון, ולא כל המרבה בסחורה מחכים [אבות פרק ב משנה ה], וכמו פך השמן שדלק שמונה ימים, כן ה' יוכל להושיע עם מעות מעט, ולכן "מצוותה" צריך להעמיק עצמו, "עד שתכלה רגל מן השוק", עד שיבין שאין צריך להיות עד הערב על השוק, ולא לעבוד הרבה בעסקים.

הגה"ח ר' יוסף פאצאנאוסקי הי"ד, "גן יוסף"

מאי חנוכה - על איזה נס

שמעתי מאדמו"ר [כ"ק מרן אדמו"ר מקאפשיניץ] שליט"א שבפורים תיקנו חז"ל לעשות משתה ושמחה בכדי לפרסם את הנס שלכאורה היה בדרך הטבע, להראות שלא כך הוא אלא הכל הוא השתלשלות מכוונת שמזה יצא לאחמ"כ הנס, אבל בחנוכה שכולם ראו שהיה נס וחז"ל חששו שבזה יוכל להיות חשש כוחי ועוצם ידי, לכן קבעו יו"ט ללא משתה ושמחה, והם הלבישו זאת בהנס שזכו להדליק הנרות בביהמ"ק ויכלו לקיים מצוה בהלכתה ובהידורים בטהרה, ולא הדגישו את נצחון המלחמה אלא דווקא עשו את היו"ט של חנוכה על זה שיכלו לקיים המצוה בטהרה. וזה ביאר הגמ': מאי חנוכה, ורש"י מפרש על איזה נס קבעוה, היינו שלא על נצחון המלחמה בלבד קבעו הנס אלא על ענין הנר. יהודי צריך להודות להשי"ת על שעשה ועזר לו בגשמיות, אבל לא ע"ז בלבד מודה הוא לו, אלא מצרף בהודיותו גם על מה שעזר לו לקיים את עצם המצוה, ונקודה זו אנו רואים להבדיל אצל הגויים שהוגיגים על נצחונם במלחמות וזה לא דרך התורה והיהדות. הרב נפתלי הירץ פלינשטיין שליט"א, "אריך נפתלי"

קושית הבית יוסף

יום ראשון - לנצחון המלחמה

הפר"ח מתרץ על קושיית הב"ה (או"ח סי' תר"ע) למה קבעו ימי חנוכה ח' ימים מאחר שהנס לא ה' רק ז' ימים, ות' שהיום הראשון הוקבע להודות על נס נצחון המלחמה שנחו מאויביהם, ובאמת גם ע"ז קשה איך נרמז ענין נצחון המלחמה

בהדלקת הנרות, ואפ"ל דהנה בנצחון המלחמה בקל יוכל להתערב בו הנאה עצמית, שע"י המלחמה עלו החשמונאים לגדולה ונעשו מלכים, ובאמת הם לא התכוונו בהמלחמה וגם במה שמלכו רק לרומם כבוד שמים להציל ישראל מידי היוונים שרצו להשכיח תורה מישראל, וע"כ עשו זכר נס הנצחון ע"י הדלקת הנרות, ואמרו שם שאסור להשתמש לאורה, שאסור להנות ממנה שום הנאה גופנית רק הוא כולו לשמים, וזה ירמז שכמו"כ גם בנצחון המלחמה היתה כונתם רצון כולה לשמים.

כ"ק אדמו"ר מוויז'ניץ-מאנסי זצ"ל, "דרשות" (מאנסי תשס"ה) ח"א, ע' רל"ז

קליפת יון

היוונים הארורים, רצו להכשיל את בני ישראל שידברו ח"ו בביהכ"נ וביהמ"ד באמצע התפלה וקריאת התורה, וזה מרומז במאמר חז"ל 'וחושך זו מלכות יון וכו' שהיתה אומרת להם כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל (ירושלמי הגיגה ב'), והביאור בזה שרצו שיפגמו בהנ"ל דאיתא בזוהר הק' (שמות קל"א) 'ומאן דמשתעי בבי בנישאתא במילין דחול וזי ליה דלית ליה חולקא באלקא דישראל דאחזי דהא לית ליה אלקא, וזה היה קליפת יון, וע"ז צריכים להתגבר.

כ"ק מרן אדמו"ר הי"אמרי מנחם" צוק"ל (מרשמות הרה"ח ר' יעקב ישעיה שאהן הי"ו), "זכרון דברים"

שבת חנוכה

נרות שבת וחנוכה

כי הדלקתי נרותי והצעתי מטתי והחלפתי שמלותי לכבוד יום שבת קודש. יש לומר בזה על דרך הזמר, על פי מש"כ בספ"ק בני יששכר במאמרי חודש כסלו-טבת (מאמר ב' אות כ"א) שמביא דברי הוזה"ק בפרשת חיי שרה דכל הגופין יעמדו בתחיית המתים אף אותן גופין שלא אשתלמו, כי הקב"ה יריק עליהם רוח חדש מן האור הגנוז להחיותן בזמן התחיה, ומיחין יזכו לאור הגנוז הזה, אם קיימו מצות נר חנוכה, שהוא הארת אור הגנוז כמ"ש בספר הרוקח, יושפע עליהם רוח חיים מן האור הגנוז, יעניין שם באריכות. והנה אמרו חכמנו"ל (שבת כג:): הרגיל בנר היווין ליה בניס תלמידי חכמים, וקאי על נר שבת ועל נר חנוכה (עיי"ש ברש"י, ובני יששכר מאמר ב' אות ד). וזה יש להעמיס כאן, כי הדלקתי נרותי, לשון רבים, דהיינו נר שבת ונר חנוכה, עיי"ז אזכה, והצעתי מטתי, שיהי מטתי שלימה בבנים הגונים ותלמידי חכמים, וגם והחלפתי שמלותי לכבוד יום השבת, רומז לתחיית המתים שיהי ביום שכולו שבת, שאז אזכה לחלוקא דרבנן ולטלית נאה בגן עדן לעולם הבא עם הצדיקים. כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש סאבוב צוק"ל, "מילין יוקיד"

שבת חנוכה

שמעתי מר' לייב אברהם שו"ב דק' אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה"ק מריזין, שאמר בשם אביו הרה"ק רבי שלום מפראהביט, כי הפסוק "והארץ היתה תהו ובהו" נאמר על השבתות שעד שבת חנוכה, "ויאמר אלהים יהי אור" קאי על שבת חנוכה. והרה"ק מאפסא היה קורא אותן השבתות "כדרלעומר שבתים". [מרגניתא דבי רבנן עמ' א']. "עיריך קדישין השלם"

חנוכה בפרשת מקץ

ראיתי בספ"ק שארית ישראל (ווילעדינק) וזה לשונו "...ושמעתי ממורי הק' מטשארנאביאל שיגילו לו מלאכי השרת בחלום ע"י נשמת צדיק א' שהיה בעולם העליון ג' מאות שנה שמסדרין למעלה איברי משיח צדקנו, ואמר לו רמז על זה שנמצא כתוב ברש"י בתנ"ך סידרא בלע"ז והיינו שמסדרין אברין של משיח ע"י הלעז דוקא, והענין עמוק הוא מאד דהנהגה...", עיי"ש שהאר"ך, ועפ"ז אמרתי שעל כן בפרשת מקץ שהוא בחנוכה שהוא אורו של משיח כמבואר הרבה בספרי צדיקים, גם אני הארכתי בספרי כת"י שעל התורה, והארכתי לרמז בפסוק ויהי מקץ ענין הגאולה, ע"כ נמצא בפירש"י שעל מקץ לשון לעז הרבה מה שלא נמצא כן בשום סדרה כאשר יראה הרואה. הרה"ק בעל "משמרות שלום" מקורבין וי"ע, "קונטרס אהרן"

ר"ח טבת-חנוכה

חנוכה בשני חדשים

חנוכה מה שהוא בשני חדשים כסליו וטבת, שלא מצינו כן בשום חג. ונראה על פי מה דאיתא בספרים שי"ב חדשים הם כנגד י"ב שבטים, מתחיל מניסן נגד ראובן נמצא כסליו וטבת גד ואשר. והנה בחנוכה ה' הנס בשני דברים, ניצחו האויבים רבים ביד מעטים שנקמו נקמתם במלכות הרשעה, ונס השני ה' שנתברך פך השמן והדליקו ממנו שמונה ימים. ואנו מוצאים בברכתו של גד על ידי יעקב ומשה, שנתברך בניצוח האויבים כמו ברוך מרחיב גו, וטרף זרוע אף קרקוד. וכן גד גדוד יגודנו. ובברכתו של אשר שנתברך בשמן הרבה, מאשר שמנה לחמו, וטובל בשמן רגלו. ובזכות אלו הברכות זכו לשני הניסים.

הגה"ח רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל, "עבודת פנים" (ירושלים תשמ"ב) עמוד ס"ה

ר"ח טבת שחל בחנוכה

בטור מביא שג' הרגלים הם כנגד ג' האבות אברהם יצחק ויעקב, וי"ב ראשי חדשים הם כנגד י"ב שבטים, כ"ק אאז"ל אמר ומובא באמרי אמת שי"ב החדשים הם י"ב שערים כנגד י"ב שבטים, כל חודש שער אחר, כל שבט שער אחר, וכל שבט צריך לתקן החודש שלו, ואיתא שם בטור דראש חודש היה צריך להיות

יו"ט אלא שנתבטל בגלל חטא העגל, ולעתיד אכן יהיה יו"ט... שבט לוי לא היתה להם שייכות לחטא העגל והיו יכולים לתקן החודש, ואצלם נשארו ראשי החודשים בבחינת ימים טובים... שמעתי מכ"ק אאז"ל (ברמז), ויתכן שזאת היתה כוונתו, בראש חודש טבת שחל בשמונת ימי חנוכה משלימין ההלל, לפי שחנוכה הוא יו"ט של הכהנים משבט לוי, החשמונאים, שלהם לא היתה שייכות לחטא העגל ואצלם נשאר יו"ט, ולכן ראש חודש טבת שחל בחנוכה הוא ראש חודש היחיד שגומרים בו ההלל.

"פני מנחם" (גור)

זאת חנוכה

ליל זאת חנוכה

כשאכל פעם רבינו [כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מאבוב צוק"ל] גבינה בעת עריכת שלחנו הטהור בליל זאת חנוכה (תשנ"ח), אמר: הנה הרה"ק מקאמינקא זי"ע אמר, שאם אוכלים גבינה בימי חנוכה זכר להנש שניעשה בימים ההם, "און מען מיינט עס ערנסט" לקיים מצוה ומנהג ישראל, יכולים לפעול הרבה ישועות. וסיים: יעזור השי"ת שנוכל לפעול כל מיני ישועות טובות.

הרה"צ ר' יהושע אפר וויסבלום שליט"א, "שלושה של מלכות", ספלו תשס"ח, ע' 15

זאת חנוכה

כ"ק אאמו"ר צוק"ל היה אומר בשם הגה"ק מאוסטראווצא מדוע נקרא יום זה "זאת חנוכה", ואמר כי גם שכבר היה פעם אינו חידוש כל כך, אך דבר חדש הוא

חידוש, ודבר זה שמנורה תדלק עם קצת שמן שבעה ימים זה כבר היה בבית המקדש שהגר המערבי דלק שבעה ימים, ובאמת "שאל אביך ויגדך זקנד ויאמרו לך (דברים לב, ז) ואצל אברהם כתיב (בראשית כד, א) "ואברהם זקן", שהיה זקן ויושב בישיבה (יומא כה, ב), ובביתו של אברהם אבינו כבר היה גם כזה כמוזא ברש"י על הפסוק (בראשית כד, סז) "וינחם יצחק אחרי אמו", שכשהביא את רבקה שוב החל להיות נר דלוק מערב שבת לערב שבת, אם כן כבר היה גם כזה שבעה ימים ידלוק נר כי השי"ת ציוה שידליק אך שמונה ימים עדיין לא היה שלא מצינו דבר כזה, אומר הרה"ק מאוסטראווצא "זאת חנוכה" זהו חנוכה, כי היום השמיני הזה הוא גם חדש שלא היה עד עתה.

"הליכות קודש", סטראפקוב

חודש טבת

חודש טבת

סיפר לי הרה"ח ר' ירוחם בלאך נ"י, ששמע פעם בראש חודש טבת מהרה"ק מווישאווע זצ"ל (למד אצלו שמונה שנים). על הפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו (שהוא צירוף של החודש הנ"ל) את"י גימטריא טב"ת, וכל זמן שאנו נמצאים בגלות אין השם שלם, וזהו הכוונה, גדלו לה' אתי, שאנו מבקשים מהשי"ת שבזה החודש טבת יהא גדלו לה' שהשם הוי' יתגדל, ויהי נרוממה שמו יחדיו, וי"ק ו"ק יתאחדו יחדיו, שיהיה השם שלם.

הרה"צ ר' ישראל חיים אשרי שליט"א, "שיח זקנים" (ברוקלין תשס"ח) ח"ג, ע' רס"ט

מעשי צדיקים

ברכת השבת של ה"באר מים חיים" (יומא דהילולא כ"ז כסלו)

בתקופה ההיא עסק לפרנסתו בסחר בהמות, ובשבת אחת נזדמן לו לשבות בעיר טשערנוביץ, ומכיון שהיה בידו סכום גדול, וחשש להשאירו בבית האכסניא, פנה לרבה של העיר בימים ההם, הלא הוא הרה"ק רבי חיים זיע"א בעל הספה"ק "באר מים חיים" ו"סידורו של שבת" (יומא דהילולא כ"ז כסלו), והפקיד אצלו את ארנקו ובו כל רכושו. רבי חיים נטל את הארנק שהופקד בידו וסגר אותו בארון הברזל אשר בחדר הפנימי, ואת המפתח החביא במקום מבטחים. ביתו של רבי חיים היה פתוח לכל דכפין ביחוד ביום השבת, אך ביניהם היו גם אנשי דלא מעלי והיו ביניהם מחוסרי מצפון, שבעצם ליל השבת פרצו את החדר ושלוחו את ידם באותו ארנק שהופקד ברשותו. במוצאי שבת כאשר הוא הסוחר בא לבקש את פקדונו, נכנס רבי חיים לחדר הפנימי ליטול את הארנק ולהחזירו לבעליו, אך לצערו הגדול נוכח כי הארנק אינו במקומו, וכאשר הבין שכנראה שהוא נגנב, פרץ רבי חיים בקריאת שבר ומרוב צער התעלף פעמים אחדות. בני הבית הזליפו עליו מים, ורוחו שבה אליו, אך מדי פעם התעלף ולא יכלו להשיב את רוחו. משחבחי הסוחר בנעשה, איבד את עשתונותו ולא ידע מה לעשות, לבו של הסוחר דאב על איבוד ממונו, אולם בראותו את מצבו החמור של רבי חיים, נתלבש גבורה נפשית עמד ממקומו והכריז: אני מוחל לרבי על הפיקדון, ואין לי כלפיו כל תביעה, ורק אז שבה רוחו של רבי חיים.

לאחר ימים אחדים כאשר רבי חיים חזר לאיתנו, קרא אליו את הסוחר והביע בפניו שוב את צערו הגדול על אבדן כספו, "אין בידי להחזיר לך מיד את פיקדונך" אמר לו, אולם נכון אני לפרוע לך את כספך, אשר היה צרור בו, לשיעורים. חס ושלים קרא הסוחר, כת"ר שומר חנם היה ואין הוא חייב בגניבה ואבידה, "ברוך תהא לא-ל-עליון על שהחייית את נפשי" הודה לו רבי חיים מקרב לב, ובברכתו אשפיע עליך מברכת השבת שבה נתברכתי, ואני מאחל לך כי בכל שבת תתעלה מכל הויות העולם הזה, וכמוני תרגיש בשבת מעין עולם הבא. הסוחר שנכווה במסחרו ואיבד את כספו, חדל לסחור בדרכים, הוא השתקע בכפר והתפרנס מחכירת בית המרוזח. כל ימות השבוע היה עיסוקו עם האיכרים הפשוטים והמגושמים ומתפרנס מהם, ואת הריווח של כל ימות השבוע היה מוציא לכבוד השבת. החל מחצות יום השישי החלו פניו נוהרים בזוהר שבת, וכל הסובבים אותו הרגישו את נועם השבת השופע הימנו, אף שמעו הגיע למרחוק והרבי ר' אלימלך שיגר את תלמידיו לכפר ההוא ללמוד מהליכותיו של אותו יהודי כיצד לענג את השבת ולכבדה.

מן המפורסמות הוא כי היהודים הפשוטים הישרים ותמימים שהיו דבקם במצוות, הם ששימשו כדוגמא בעיני הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, ומידי פעם היה משגר אליהם את תלמידיו ללמוד מדרכיהם ולעשות כמעשיהם. מסופר: פעם אחת שיגר כמה מתלמידיו לכפר נידח אחד במרחק רב מליזענסק, והורה להם להתעניין בהתנהגותו של יהודי אחד מתושבי הכפר ביום השבת, וללמוד ממנו כיצד לענג את השבת. התלמידים נענו להוראת רבם, ביום הרביעי יצאו מליזענסק וביום השישי בבוקר הגיעו לאותו כפר. כאשר שאלו לכתובתו של אותו יהודי, הופנו לבית המרוזח העומד במרכז הכפר. הם ניסו להיכנס פנימה אך לא הבחינו באיש, עשו מקטרוניהם של האיכרים המעשנים אגב שתייה, עירפל את הכל ורק בקושי הבחינו בפניו המגושמים של בעל בית המרוזח, השקוע ראשו ורובו במשאו ומתנו עם האיכרים, כשהוא מושיט להם כוסיות משקה, ומקבל את מחירם. הם ניגשו אליו וסיפרו לו כי באו לכאן לפי הוראת רבם הרבי ר' אלימלך, אך הלה לא מצא פנאי להיפנות אליהם והמשיך בעיסוקיו עם האיכרים השיכורים. האווירה לא מצאה כלל חן בעיניהם, ומה גם שהלה לא גילה כל רצון לקבל אותם כאורחי לשבת קודש. שמא טעות היתה בידני? החל הרהר לעלות על לבם.

אך בעוד שהם עומדים שם הרגישו תכונה מופלאה בין האיכרים, לפתע, כשהגיעה שעת הצות היום, מיהרו האיכרים לצאת מבית המרוזח, ותוך רגעים אחדים התרוקן המקום לחלוטין. התלמידים לא הספיקו להתבונן לאשר נעשה מסביבם, והנה בעל בית המרוזח קרב עליהם והפעם ארשת פניו השתנתה לחלוטין, לבוש הוא בגדי שבת ופניו זוהרות. לאחר שנתן להם שלום, האיר להם את פניו והזמין אותם להתארח בביתו ביום השבת, ולסעוד על שולחנו את שלש סעודות היום. התנהגותו זו היתה להם כהפתעה נעימה לעומת האכזבה לפני שעה קלה, ואין צורך להוסיף שהם נענו לו, והשבת עברה עליהם תוך התרוממות רוח, כל השבת לא חדל המארח לשורר ולזמר לכבוד שבת קודש, למראה עיניים הרי הוא איש פשוט, אך מה גדולה שמחתו ביום השבת, אף הם חסידים ואנשי מעשה שזכו להסתופף בצלו של הרבי ר' אלימלך ביום השבת, הרגישו נועם מיוחד באותה שבת, ואף הם התעלו יחד עמו. במוצאי שבת ביקשו הימנו לספר כיצד הגיע למדרגה כזו של עונג שבת? והוא נענה לבקשתם, וסיפר להם שזכה לכך בגלל מאורע אחד שאירע לפני שנים רבות, וכך היה המעשה:

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

עלוך זה נתרם

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלוך אשרי האיש" או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אין ניתן אכאם בפולין אטאם אינכם נאפים אגלום אפנסה סכא אגלום

לע"נ הרה"ח רבי יוסף אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל נלב"ע י"א אלול תשע"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברב או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן - 540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.